

Cristina Faciaben Lacorte

Nazioarteko eta Lankidetzako idazkaria, CC00

Nolabaiteko denbora-disonantzia sentitu daiteke Europar Batasunak gaur egun dituen erronka nagusiei eta erronka horiei aurre egiteko gai izateari buruz hausnartzen duenean. Iragana eta oraina bat egiten dutela dirudi Europari buruz ari garenean. Urteak daramatzagu nazioz gaindiko proiektu bakar bati, Europakoari, eragiten dioten gaitzak aztertzen. Proiektu horretan irmotasunez sinesten dugu, baina inoiz ez ditu gainditu bere sendotze-bidean aurkitzen dituen eragozpenak. Beti –atzo eta gaur– badirudi egoera oso larria dela eta ezin izango dela gainditu, eta, behin eta berriz, holako kontzeptu hauek erabiltzen ditugu: *Europa bidegurutzean*, *Europaren etorkizun zalantzaragarria* edo *Europaren integrazio-proiektu hutsa*.

Comisiones Obrerasen europazaleak izan gara beti, eta Europako mugimendu sindikalak, Europako Sindikatuen Konfederazioak ordezkaturak, hasieratik borrokatu du Europar Batasuna indartzeko eta gizarte-ondare sendotua duen Europako proiektu baten alde. Europako langile antolatuok uko egiten diogu askatasunean, demokrazian, bakean, berdintasunean, aniztasunean eta bizikidetzan oinarritutako eraikuntza sozial eta politikoari. Printzipio horiei esker, Europar Batasuna toki paregabea da munduan, eta babestu egin nahi dugu. Europa indartsu eta soziala lortu nahi dugu, eta, beraz, Europako sindikalismotik hamarkadak daramatzagu ohartarazten Europako proiektua ahuldu egiten ari dela, merkatuak lehenetsi zituelako pertsonen aurrean eta bankuak salbatu zituelako herritarrak itotzen uzten zituen bitartean, austerizidio basatia aplikatuz krisi ekonomikoaren aurkako erremedio gisa. Hala ere, sindikatuok ere babestu eta ospatu genuen —zoritxarrez— Europako Batzordearen irudipen bat baino ez zena, eta ez benetako gizarte-aldaketa bat, estatuei Erkidegoko funtsak eman baitzizkien, hazkunde ekonomikoa eta enpleguaren susperraldi eraginkorra ahalbidetu zituen pandemiaren osteko susperraldirako.

Baina ezin dugu alde batera utzi EBk, sortu zenetik, oztopo handiei aurre egin behar izan diela sendotzeko.

Europako langileek antolatu dute egiten dugu askatasunean, demokrazian, bakean, berdintasunean, aniztasunean eta bizikidetzan oinarritutako eraikuntza sozial eta politikoari. Printzipio horiei esker, Europar Batasuna toki paregabea da munduan, eta babestu egin nahi dugu. Europa indartsu eta soziala lortu nahi dugu, eta, beraz, Europako sindikalismotik hamarkadak daramatzagu ohartarazten Europako proiektua ahuldu, merkatuak egiten ari direnean, merkatuak egiten ari direnean eta bankuak salbatuko dituzte herritarrak laguntzen duten bitartean, austerizidio oinarritutako krisi ekonomikoaren erremedioaren aurka.

Batzuk barne-izaerakoak dira, hala nola estatu kideek subiranotasuna modu delikatuan lagatzea edo herritarrengandik urruntzea. Beste batzuk, bereziki osasun krisiekin edo krisi ekonomikoekin lotutakoak dira, hala nola EBko estatu gehienentzat energiaren kostua handitzearen ondoriozko prezio mailaren igoerarekin zerikusia duen azken gertakaria, Ukrainako gerrak Errusiako gas merkea eskuratzeko eragindako zailtasunari buruzkoa.

Hala ere, egia da, era berean, eta zoritxar-igarle izateko asmorik gabe, gaur egun bizi dugun egoera EBk sorreratik izan duen egoera kritikoena dela. Aldaketa nahasian dagoen mundu batean bizi gara, non Europar Batasunak mundu-ordenan duen zentraltasuna kolokan dagoen eta datozen urteetan Batasunaren norabidea behin betiko markatu dezaketen erronka ugari sortzen diren, betiere horiei aurre egiteko estrategia argirik ezartzen ez bada. Ohiko gatazka armatuek tentsio geopolitikoak areagotzen dituzte, baita European bertan ere, Ukrainako gerrarekin

EB, bere jarduera eta jarrera batzuekin, bere etsairik txarrena da; gorakada erreakzionarioaren zati baten arduraduna da. Batasunak urteak daramatza hasierako printzipioetatik aldentzen. Bere jokabidearen bitartez herritarren desafekzioa elikatu eta diskurtso erreakzionarioak elikatu ditu. Alde batetik, erakundeen kalitate demokratikoa pixkanaka narriatu duelako. Bestetik, politika antisozialak eta sozialki bidegabeen bitartez, hala nola austeritatea, enplegu, diru-sarrera eta laguntza publikoen galera edo zerbitzu publikoen narriadura jasan zuen langile klasea gogor zigortu zutenak. Bizi-baldintza materialen galera horrek europar askori EBko kide izatearen onurak birplanteatzea eragin zien.

gertatu bezala, baina baita gerra ez-konbentzionalek eta gatazka berrien mehatxuak ere. Krisi klimatikoak, eraldaketa teknologikoen inguruko ziurgabetasunek eta trantsizio demografiko, digital eta ekologikoek pandemiak utzi zigun zaurgarritasun sentsazioa areagotzen dute. Eta, alde batera utzi gabe eskuin mutur globalaren eta EBko estatu kideen eta haien erakundeen aurrerapena. Badirudi Europaren zorigaiztoko etorkizunari buruzko iraganeko iragarpenak bete daitezkeela munduko agertoki berriaren erronken aurrean.

Europak, munduko merkatu komunik handiena den aldetik, bere 27 estatu kideek, ia 450 milioi biztanlek, 17 bilioi euroko BPGd-ak eta abarrek duten eragin politiko eta ekonomiko globalerako ahalmenarekin eragiten duen berezitasuna, baina bereziki ordezkatzeko dituen balioengatik: demokrazia, berdintasuna, zuzenbide-estatua, askatasuna, giza duintasuna, giza eskubideak, pluralismoa, tolerantzia, elkartasuna... Estatu Batuetako Administrazioa modu argian okertzen ari da. Donald Trump agertoki globalean berriro agertu izana, munduko ordena berridazteko duen borondatea, horretarako bere helburuak oztopatzen dituen nazioarteko edozein arau edo erakunde ukatuz, Txina garaitzeko politika komertzial oldarkorra edo Putinen deriba belizistarekin duen konplizitatea alde batera utzita, kolokan jartzen dute EB.

Hala ere, Europar Batasuna ere mehatxupean dago, eskuin muturreko indarrek aurrera egin dutelako, Europako proiektuaren aurka daudelako eta kanpotik sabotatzeaz gain, barrutik sabotatu nahi dutelako. Gobernatzen duten estatu kideetatik zein Europako Parlamentutik (dagoeneko eserlekuen % 25 hartzen dute), eta Europako gainerako erakundeetan egiten duten presioaren bidez, batez ere Europako Batzordean, argi eta garbi eskuin muturraren postulatuetatik gero eta hurbilago dauden posizioetan eta osaeran eskuindartu baita.

EB, bere jarduera eta jarrera batzuekin, bere etsairik txarrena da; gorakada erreakzionarioaren zati baten arduraduna da. Batasunak urteak daramatza hasierako printzipioetatik aldentzen. Bere jokabidearen bitartez herritarren desafekzioa elikatu eta diskurtso erreakzionarioak elikatu ditu. Alde batetik, erakundeen kalitate demokratikoa pixkanaka narriatu duelako. Bestetik, politika antisozialak eta sozialki bidegabeen bitartez, hala nola austeritatea, enplegu, diru-sarrera eta laguntza publikoen galera edo zerbitzu publikoen narriadura jasan zuen langile klasea gogor zigortu zutenak. Bizi-baldintza materialen galera horrek europar askori EBko kide izatearen onurak birplanteatzea eragin zien.

Europako Batzordearen Omnibus neurri sorta berriak ingurumen eta gizarte arloko aurrerapenak desagitea ekarriko du, lehiakortasuna aitzaki hartuta, eta, aldi berean, deserregularizazioa eta dumping soziala bultzatuko ditu. Horrek guztiak are gehiago ahuldu dezake herritarren Europako erakundeekiko konfiantza, eta geldiarazi egin dezake hain beharrezkoa den trantsizio ekologikoa.

EBren kanpo-politika zorigaiztokoa da gure ustez, eta hainbat adibide daude, hala nola Israelgo Estatua Palestinako herriaren aurka egiten ari den genozidioaren aurrean alde jartzeko duen modu lotsagabea edo Israelek giza eskubideen urraketa sistematikoaren aurrean EB-Israel elkartzeko akordioa berehala ez eteteko erabakia. Halaber, aipatu behar dugu Europako Migrazio eta Asilorako Europako Itunak aitortzen duen Europako migrazio-politika zorigaiztokoa; izan ere, migratzaileen eskubideetan eta duintasunean oinarritutako Europako migrazio-politika erkidean aurrera egin orde, mugak babestea, migrazio-fluxuen kontrola kanporatzea, kanporatze-neurriak eta nazioarteko babesaren politika gero eta murriztaileagoa ditu ardatz.

Azkenik, ezin dira gutxietsi EBri eragiten dioten beste gai batzuk, hala nola geldialdi ekonomikoa, inflazioa, Europako industriaren krisia eta AEBk ezarritako gerra komertziala. Bestetik, Batasunean jarraitzen duten emakumeen eta gizonen arteko soldata-arrakalak daude, nahiz eta soldata-gardentasunari buruzko zuzentaraua existitu eta mugimendu sindikalak eta mugimendu feministek lanean ere erabateko berdintasuna lortzeko borroka itzela egin duten. Hala ere, estatuen artean oraindik ere soldata-dumpinga dago. Eta, jakina, estatu berriak EBn sartzeak desorekak ekar ditzake. Egungo egoera geopolitikoak indartu egiten du EBko kide izateko asmoa, baina hedapen horri ekiteko modua eta hautagaiei ezarritako baldintzak erronka berriak sor daitezke EBn.

Eta erronka horien aurrean, zer planteatzen dugu sindikatuen eremuan?

Amaieratik hasita, Europak desparekotasun sozial handiak nagusi diren eskualdea izaten jarraitzen du, eta desparekotasun horietako batzuk soldata-aldeei egotz dakizkieke. Gaur egun, Europako ekialdeko eta mendebaldeko herrialdeetako langileen soldata-harremana 1:4koa da. EB ekialdeko herrialdeetara zabaltzeak Europa soziala handitzea ekarri beharko luke, goranzko konbergentziarekin, edo, bestela esanda, estatu guztien emaitzak hobetzea eta, aldi berean, haien arteko aldea murriztea ekarri beharko luke. Hedatzeak estatuen arteko desberdintasunak murriztea eta EBri egonkortasun eta kohesio handiagoa ematea ekarri beharko luke. Kontua ez da mugak zabaltzea bakarrik, justizia, duintasuna eta demokrazia langile guztiei zabaltzea eta haien eskubideak hobetzea baizik: lan duina, bidezko soldatak, lan-baldintza egokiak, askatasun sindikala, negoziazio kolektiboa, elkarrizketa soziala eta gizarte-babesa. Hau da, banakakoen bizitzetan benetako hobekuntzak bermatzea. Europako sindikalismotik paradigma aldaketa eskatzen dugu EBren hedapenean, benetako konbergentzia egon dadin, eta ez soilik konbergentzia politikoa; langile bakar bat ere ez dadila atzean geratu —bereziki ekialdekoa bada—, eta EBk promesa izateari utz diezaiola eskubideen berme izateko.

Ekonomiaren eta merkataritzaren lehiakortasuna bermatzeko jarduera-ildoei dagokienez, zalantzarik gabe, Europak bere gaitasunak indartu behar ditu,

bai industrian, bai energian. Horretarako, inbertsio-plan komun bat behar da, Europako funts bat, aurrean dituen aldaketa geopolitikoaren aurrean EBren autonomia estrategikoa ahalbidetzeko gai izango dena. Hala ere, autonomia estrategikoa segurtasun-politika baino askoz ere gehiago da, eta politika hori, berreraikitzea baino askoz gehiago.

Autonomia estrategikoak esan nahi du industria-estrategia global bat diseinatzea epe luzera. Hots, akordioak behar dira lehengai estrategikoak hornitzeko. Trantsizio energetikoa dakar, Batasunaren kanpoko mendekotasuna murriztuko duena eta Europako Itun Berde Industrialaren errealitate bihurtuko duena. Ikerketa eta berrikuntza digitalaren esparruan ahalegin handiagoa egitea eskatzen du. Maila sozialean esan nahi du desberdintasunak murriztea —estatu kideen artean badaude eta nabarmena dira—, baita gizarte-babesa murriztea ere, batez ere langabeziari dagokionez. Halaber, Gizarte Eskubideen Europako Zutabea indartzea ere badakar, horrela bakarrik lortuko baita berreskuraturako da herritarren konfiantza. Beldurrak eta segurtasunik ezak kohesioa sortzea akatsa da.

Europako Ekonomia Erkidetako 1957an sortu zen «bakea eta askatasuna babesteko» helburuarekin; printzipio hori nagusitu behar da eta EBk gerra urruntzeko eta bakea lortzeko baliabideak jarri behar ditu. EBk ezin du bake global eta iraunkorraren defendatzaile gisa duen erantzukizuna saihesten jarraitu, multilateralismoa eta nazioarteko zuzenbidea errespetatu behar baitu. Beraz, eragin politiko eta ekonomiko globalerako duen gaitasuna baliatu behar du bakea eta bizikidetzaren berrezartzeko estrategiak proposatzeko mundua kaltetzen duten gatazka guztien aurrean.

Atzerri-, segurtasun- eta defentsa-politika bateratuei dagokienez, Batasunak ere gai izan behar du bere jarrera geostrategikoetan autonomia izateko. EBren autodeterminazioa ezin du oinarri izan Europako Batzordeak erabakitako berrarmatze-politika aldrebesa, aurrekontu komunitario itzelak baldintzatutakoa —beste partida batzuetatik kenduko dira, bereziki sozialetatik—, eta, Unai Sordo CCOOko idazkari nagusiari parafraseatuz, «gehiago dirudi bultzada ekonomiko bat, keynesianismo belikoaren oihartzunak dituen, EBk duen segurtasun- eta defentsa-arazoarentzako erantzun egokia baino».

Europako proiektua legitimatzeko eta, aldi berean, desparekotasun eta injustizia sozialak eta lanekoak murrizteko beharrezkoa da baldintzazkotasun soziala sendotzea da, hau da, funts publiko guztiak emateko bermatzea eskubide sindikalak errespetatzea, lan-baldintza duinak izatea, negoziazio kolektiboa eta soldata-berdintasuna bermatzeko eta edozein arrazoiengatik diskriminaziorik ez izatea. Eskakizun hori defentsako inbertsioari dagokionean ere aplikatu behar da.

Alde batetik, Alemania, bere industriaren gainbehera handia jasaten ari da, batez ere automobilgintzaren eta makineriaren esparruan, Errusiatik datorren gas merkea ez eskuratzeak dakarren kostu energetikoa handitzearen ondorioz, baina baita trantsizio digital eskasagatik, langile kualifikatuen faltagatik eta Txinak eta AEBk duten nazioarteko lehiagatik ere. AEBk interes nabarmena dute Alemaniako industriak hein handi batean ekoitziko dituen armak eskuratzeko inbertsio mankomunatuan.

Gainera, Errusiarekiko gerra konbentzionalaren mehatxu baten aurrean berrarmatzeko planak ez dio erantzuten benetako erronkari, uko egiten dio EBn segurtasun eta defentsa politika komun baterako oinarriak jartzeari eta inplikazio zibilak ere izan beharko lituzkeen segurtasunaren definizio zabal bati, besteak beste zibersegurtasuna, hornidura-eta energia-azpiegiturak eta hornidura-kateen segurtasuna.

Europako gobernantza ere aldatu egin behar da; arauen baldintza jakin batzuk gainditu behar dira. Hala, EBko Kontseiluan atzerri-politikaren, zerga-politikaren, estatu berrien edo urte anitzeko finantzaketaren esparruan hartzen diren erabakiak arautzen dituen ahobatezkotasunaren araua aldatu egin behar da, besteak beste, bai eta estatuen beto eskubidea ere, Europako erakundeek funtzionamendua arrazionalizatzeko eta demokratizatzeko, eta Europako herritarrentzat funtsezkoak diren erabakiak estatu baten arbuioagatik argi ez ikustea saihesteko, gehiengo handi bat ados egon daitekeen arren.

EBko itunak erreformatzeko zailtasunak izan arren, lankidetzaren indartuko agertokiak bultzatu behar dira, hau da, gai jakin batzuei buruz gutxienez bederatzi estatuk osatutako talde batek sustatutako baterako ekintzak, arrazoizko denboran EB osoak akordioarik adostu ezin izan duenean.

EBko fiskalitateak erronka globalen aurrean erantzuteko gaitasuna mugatzen duen arazoa izaten jarraitzen du. Hots, Egonkortasun Ituna bertan behera utzi beharko litzatekeela defendatzen dugu, inbertsio sozial eta ekologikoak ahalbidetzeko. Era berean, eta zerga-politika estatu kideen estatuko eskumena den arren, EBk ezin du onartu Batasunaren barruan zerga-sistemen arteko lehia izaten jarraitzea eta are gutxiago EBn zerga-babeslekurik egotea.

Europako proiektua legitimatzeko eta, aldi berean, desparekotasun eta injustizia sozialak eta lanekoak murrizteko beharrezkoa da baldintzazkotasun soziala sendotzea da, hau da, funts publiko guztiak emateko bermatzea eskubide sindikalak errespetatzea, lan-baldintza duinak izatea, negoziazio kolektiboa eta soldata-berdintasuna bermatzeko eta edozein arrazoiengatik diskriminaziorik ez izatea. Eskakizun hori defentsako inbertsioari dagokionean ere aplikatu behar da.

Europako sindikalismotik salatu eta exijitzen dugu Europako Batzordearen Omnibus paketeko neurriak ez aplikatzeko, jasangarritasunaren arloko informazio korporatiboari buruzko 2022/2464 (EB) Zuzentaraua sinplifikatzeari dagokionez, zeinak enpresen % 80 baztertzen baitu jasangarritasun txostenak aurkezteko betebeharrak, bai eta 2024/1760 (EB) Zuzentarauaren erreforma ere, behar bezalako arretari buruzkoa, zeinak betebeharrak mugatzen baitizkie zuzeneko bazkide komertzialei, eta gainbegiratzearen maiztasuna murrizten baitu. Bi neurri horiek, *de facto*, atzerapena ekarriko lukete Europako Parlamentuan onartutako zuzentarauek xedatzen dutenaren gainean, eta eragin negatibo nabarmena izango lukete beren ekoizpen-, banaketa- eta/edo balio-kate guztietan giza eskubideen eta ingurumenaren arloan egiten dituzten jarduketekiko enpresa-arreta egokian. Era berean, Omnibus paketeko neurri batzuk aplikatzeak berekin ekarriko duen deserregularizazioak lan- eta gizarte-eskubideak galtzea eragingo du, eta hori elementu gehigarria da herritarrek EBrekiko duten erronkarako.

Azkenik, eta gutxieneko soldata egokiei buruzko 2022/2041 (EB) Zuzentarauari dagokionez, uste dugu Danimarkak eta Suediak Europar Batasuneko Justizia Auzitegian (EJJA) batera aurkeztu zuten demanda onartezina dela; argudiatu zuten EBk ez duela legezko eskumenik langileen ordainsaria arautzeko eta negoziazio kolektiboko sistema nazionalarekin oztokatzen duela, batez ere Europako iparraldeko herrialdeetan, non legezko gutxieneko soldatarik ez dagoen, eta aho batez onartu behar zela. Alde batetik, EBren barruan soldata baxuetan (dumping soziala) oinarritutako lehia desleiala saihesteko ezinbesteko arau komunitarioa da, eta, gainera, Europako Gutun Sozialak eta EBk lan-baldintza duinak bermatzeko duten rola zehazten dutenarekin erabat lerrotuta dago. Zuzentzaraua baliogabetzeak Europako milioika langile egoera prekarioan lan egiten jarraitzera kondenatuko lituzke, negoziazio kolektiboa legez mugatuta dagoen herrialdeetan edo negoziazio kolektiboa egikaritzea enpresaren borondatearen baldintzapean dagoen herrialdeetan —Estatuaren beraren adostasunarekin—, eta horrek mesede egiten

jarraituko du beren enpresen lehiakortasuna lortzeko ahaleginean, beren langileentzat soldata duinak dituzten produkzio-kostu txikien bidez. EBk bere balioa zaindu behar du, bere herritarren lan- eta bizi-baldintza duinen bermatzaile gisa.

Sindikalismoak Europa gehiagoren alde egiten du. Munduan justizia sozialaren, bakearen, elkartasunaren eta giza eskubideen sustatzaile sendoa eta eragile globala izaten jarraituko duen EB baten alde. Europako Batzordeak eta estatu kide ugari «Europaren sendotasunari» buruz duten ikuspegia salatzen dugu, non askatasun pertsonalak eta eskubide kolektiboak arriskuan dauden, mugak hermetikoki ixten diren eta migrazio-politikek giza eskubideak alde batera uzten dituzten.

Aurrera egiteko unea orain da, gehiegi dago jokoan; Europako sindikalismoak Batasunaren sorrerako balioak defendatzen jarraituko du, Europarentzat ez baitago etorkizunik justizia sozialik gabe. ■